

Správa sociálního zabezpečení

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění

- účel důchodového pojištění:
 - určeno k zajištění osob, které z důvodů dlouhodobých sociálních událostí nemohou být ekonomicky aktivní
- základní charakteristika:
 - všeobecný, povinný a jednotný systém
 - princip sociální solidarity (mezigenerační)
 - stát je nositelem důchodového pojištění
 - z hlediska postavení jedince
 - princip zásluhový
 - peněžní zásluha (pojistné)
 - jiná zásluha (např. péče o dítě)
 - mírně i princip zaopatřovací

Osobní a věcný rozsah důchodového pojištění

- osobní rozsah - vymezení okruhu osob, které jsou účastny na důchodovém pojištění - § 5 a 6
 - povinná účast
 - dobrovolná účast
- věcný rozsah – vymezení okruhu dávek poskytovaných z DP - § 4
 - originální důchody
 - starobní, invalidní (ve třech stupních)
 - derivativní důchody
 - vdovský, vdovecký, sirotčí

Důchodové právní vztahy

- právní vztahy, v nichž jejich účastníci vystupují jako nositelé vzájemných práv a povinností, stanovených příslušnými právními předpisy
 - základní důchodové právní vztahy
 - pojistné vztahy
 - dávkové vztahy
 - odvozené důchodové právní vztahy
 - odpovědnostní
 - procesní
 - kontrolní

Subjekty důchodových právních vztahů

- pojistné vztahy:
 - oprávněná osoba – pojištěnec – vždy fyzická osoba
 - právní subjektivita fyzické osoby
 - nositel důchodového pojištění
 - stát, který tuto činnost vykonává prostřednictvím příslušných správních úřadů
 - Česká správa sociálního zabezpečení (OSSZ)
 - Ministerstvo obrany, vnitra, spravedlnosti
 - další subjekty
 - zaměstnavatel
 - obec

Subjekty důchodových právních vztahů - pokračování

- dávkové vztahy
 - oprávněný subjekt – příjemce důchodu (poživatel důchodu) – vždy fyzická osoba
 - povinný subjekt
 - stát (ČSSZ atd.)
 - další subjekty – ne vždy a pouze jen v dílčích otázkách
 - zaměstnavatel

Obsah právních vztahů DP

- práva a povinnosti subjektů, lze specifikovat podle druhů právních vztahů a subjektů
 - pojistné vztahy - pojištěnec
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost oznámit a osvědčit a dostavit se na výzvu za účelem osvědčení
 - právo pojištěnce na poskytnutí plnění až budou splněny stanovené podmínky
 - právo na vydání osobního informativního listu DP (§ 40a)
 - dávkové vztahy - pojištěnec
 - právo na plnění
 - povinnost oznámit a osvědčit
 - povinnost podrobit se přezkoumání zdravotního stavu

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – zaměstnavatel
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost vypočítat, srazit a odvést pojistné za zaměstnance
 - povinnost vést evidenci pro účely DP
 - povinnost vést evidenční list DP
- dávkové vztahy – zaměstnavatel
 - oznamovací povinnost ve stanovených případech

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – OSSZ + ČSSZ
 - výběr pojistného
 - vedení evidence
- dávkové vztahy – ČSSZ + OSSZ
 - výplata důchodů (ČSSZ)
 - rozhodování v podkladových otázkách (OSSZ)
- obec
 - stanovení tzv. zvláštního příjemce

Vznik a zánik právních vztahů

DP

- vznik pojistných vztahů
 - ze zákona – povinná účast
 - ze zákona + přihláška
 - přihláška – dobrovolná účast
- vznik dávkových vztahů
 - nárok na důchod
 - ze zákona splněním stanovených podmínek (důchodové schéma)
 - nárok na výplatu důchodu
 - žádost
- zánik pojistných vztahů
 - ukončením činnosti, která zakládala účast
 - uplynutím doby
 - smrt pojištěnce
- zánik dávkových vztahů
 - smrt příjemce důchodu
 - odpadnutí sociální události
 - uplynutí doby
 - případně některé zvláštní

Vymezení některých pojmů

- důchodové schéma jako souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku
- důchodová formule – způsob určení výše dávky
 - základní výměra a procentní výměra
- doba pojištění a náhradní doba - § 11-14
- vyměřovací základ a výpočtový základ - § 15-19

System dŭchodŭ z dŭchodovŕho pojiŝtŕnŕ

- druhy dŭchodŭ:
 - originŕlnŕ
 - starobnŕ dŭchod
 - invalidnŕ dŭchod (ve tŕech stupnŕch)
 - derivativnŕ
 - vdovskŕ dŭchod
 - vdoveckŕ dŭchod
 - sirotŕ dŭchod
- dalŝŕ charakteristika
 - obligatornŕ, opakujŕcŕ se, penŕŝitŕ
 - nahrazujŕcŕ pŕŕjem vlastnŕ nebo zemŕelŕho ŝivitele

Orgány provádějící DP

- Upraveno zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění SZ
- Orgány SZ
 - MPSV
 - Česká správa SZ
 - Okresní správy SZ
 - MV, MO, MS
- Dílčí úkoly – obec, živnostenský úřad

Úkoly orgánů DP

- MPSV - § 4

- řídí a kontroluje výkon státní správy v DP
- řídí ČSSZ
- zajišťuje úkoly vyplývající z mezinárodních smluv
- zajišťuje úkoly související s dalším rozvojem sociálního zabezpečení
- posuzuje zdravotní stav pro přezkum rozhodnutí DP v soudním řízení, příp. v odvolacím řízení
- ministr má právo odstraňovat tvrdosti

- ČSSZ - § 5

- rozhoduje ve věcech důchodového pojištění
- jedná před soudem při přezkumu ve věcech SZ
- výplata dávek do ciziny
- plní úkoly vyplývající z unijního práva

Úkoly orgánů DP - pokračování

- OSSZ - § 6
 - rozhodovací pravomoci § 6 odst. 4
 - vedení evidence OSVČ a osob dobrovolně účastných na DP
 - sepisování žádostí o důchod
 - výběr pojistného a další
- Místní příslušnost OSSZ
 - sídlo zaměstnavatele
 - místo trvalého pobytu pojištěnce
 - místo výkonu samostatné výdělečné činnosti

Úkoly orgánů DP - zvláštní

- Ministerstvo obrany
 - důchodové pojištění vojáků z povolání
- Ministerstvo vnitra
 - důchodové pojištění příslušníků Policie ČR, HZS, GIBS, BIS a Útvar pro zahraniční styky a informace
- Ministerstvo spravedlnosti
 - důchodové pojištění příslušníků Vězeňské služby